

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРИ РАЗВИТИЕТО НА БА ЗА XXI ВЕК

Владимир ДАНКОВ

Българската армия в контекста на развитие на информационното общество

У нас няма официални публикации аналози на *Joint Vision 2010*, *C4I for the Warrior*, *Cornerstones of the Information Warfare* в САЩ. Това не означава, че българските военни специалисти не живеят с промените във военно-политическата и военно-стратегическата обстановка, новите стратегически и оперативни концепции и схващанията за подготовка и провеждане на информационни операции. В редица публикации в български издания все по-често намират отражение новите тенденции, свързани с използването на формирования от въоръжените ни сили в многонационална среда, с воденето на военни операции, различни от война и използването срещу нови потенциални заплахи за сигурността, за ролята на технологичните иновации и предизвикателствата на зараждащото се информационно общество.¹ Дискутират се идеи за висока мобилност и доминантен маньовър, за прецизно въздействие, всеотраслова защита на войските и силите, за оптимално материално техническо осигуряване. Все по-задълбочено разбиране намира схващането, че информационното превъзходство е основа за реализиране на новите оперативни концепции и постигане на синергизъм в използването на военната мощ в целия спектър от възпиране, през операции различни от война до стратегическа отбранителна операция на БА.²

Освен традиционните задачи, поставяни пред въоръжените сили, в настоящия период БА решава и стратегическата задача за своето реформиране или по-скоро за поставяне на основите на системния си реинженеринг и развитие като ефективна армия на XXI век. Секретарят по

отбраната на САЩ Коен определя следните четири направления за реформата на въоръжените сили на САЩ: реинженеринг, консолидиране, конкурентност, елиминиране на излишното. Удивително е, че в малка България направленията са сходни на тези в американските въоръжени сили, при което информационните технологии са ключ към успеха.

Глобалните тенденции в развитието на информационното общество ни поставят в нова среда за гарантиране на националната сигурност, нова среда за провеждане на реформата. От тук произтичат и поставяните от Началника на ГЩ генерал-полковник Михо Михов задачи по ефективно управление на използването на информационните технологии, научното осигуряване на реформата, усъвършенстване на военно-образователната система и подготовката на войските и щабовете.³

Особената роля на информационните технологии в развитието на въоръжените сили⁴ и държавното управление като цяло в САЩ бе причина през 1996 година да бъде приет акт за реформиране на управлението на информационните технологии (част от оторизиращия акт по националната отбрана за 1996г., секция 5001-5703 - ITMRA, PL 104-106), с който се въвежда института на Главния информационен мениджър (ГИМ) във всички бюджетни организации. Задължения на ГИМ са разпределени в три области, свързани с *управление на информационните технологии, управление на информационните ресурси, планиране и контрол на инвестициите*. Назначаването на ГИМ не е автоматичен акт на възлагане на отговорности по управление на ИТ на член на висшето ръководство. Създадена е специална програма за сертифициране на специалистите за заемане на тази длъжност. В рамките на САЩ едно от звената, имащи такива права е колежа по управление на информационните ресурси (IRMC) в Националния университет по отбраната (NDU).⁵

Подобни процеси протичат и у нас. Състоянието на комуникационната и информационна инфраструктура придоби ключово значение за успешно функциониране на икономиката, държавата и армията. През февруари 1998 г. бе създаден Координационен съвет по проблемите на информационното общество, а по-късно и Програмен съвет по разработка и управление на дългосрочна програма за прилагане на ефективни информационни и управленски технологии и подготовка на кадри към Министерския съвет на Република България.

В тези условия пред органите, отговарящи за информационната инфраструктура на БА се поставят важни задачи по ефективно управление на използването на новите информационни технологии. Без претенции за

изчерпателност и окончателност в настоящата статия ще се спра на основните въпроси, свързани с информационната инфраструктура на БА: нейната архитектура, план за развитие, отговорности на различните звена, механизъм за взаимодействие по осигуряване на жизнения цикъл на системите, както и специфичните въпроси на използване на Интернет в БА, информационната сигурност и информационните операции като цяло.

Информационни технологии и реформата на БА

Съществена крачка в информатизацията на БА бе обединяването на звената по комуникационни и информационни системи в единна структура, подобна на С4 организациите във въоръжените сили на САЩ. Това дава възможност на базата на Концепцията за национална сигурност, разработваната национална стратегия за развитие на информационното общество, военната доктрина и съществуващите концепции за развитие на комуникационната система на БА като материална основа на системата ѝ за управление⁶ да бъде разработена единна доктринална база за развитие и използване на информационната инфраструктура на БА.

Информационната инфраструктура (ИИ) е обединение от комуникационни мрежи, компютърни системи, програмно осигуряване, бази данни, приложения, данни и други информационни ресурси, които осигуряват нуждите на БА от обработка и пренос на информация в мирно време, при кризи, различни конфликти и война. Информационната инфраструктура включва: техническите средства за събиране, разпределяне, съхранение и изобразяване на информация; приложенията за обработка на информацията и подпомагане вземането на решения; стандартите и протоколите, които позволяват свързване на елементите на инфраструктурата и гарантират информационна сигурност; хората и средствата, осигуряващи разработка, управление, експлоатация на информационната инфраструктура, като и изследвания и обучение в тази област. Информационната инфраструктура на БА е част от националната информационна инфраструктура. На базата на информационната инфраструктура се развива автоматизираната информационна система (АИС) на БА, полевата интегрирана комуникационно-информационна система (ПИКИС), системата за логистика, системата за ПВО и други системи на БА.

АИС на БА има за цел да осигури единна електронна среда за подпомагане на основния ръководен състав, командирите и щабовете по планиране и управление на ежедневната дейност в МО и БА.

Стационарната комуникационно-информационна система (СКИС) на БА служи за осигуряване на управлението на войските в мирно време и периоди на криза, което включва управление на учебно-бойната подготовка, материално-техническото и всички останали видове осигуряване, поддържане на постоянна бойна готовност на войските и органите им за управление, както и за решаването на редица други задачи, произтичащи от функционалното предназначение на видовете въоръжени сили и войсковите единици.

ПИКИС на БА представлява полево разширение на СКИС за управление на силите и средства, развърнати на съответното оперативно направление.

Развитието на АИС, СКИС и ПИКИС играе ролята на катализатор за развитие на БА и повишаване на нейната ефективност в гарантирането на военния аспект на националната сигурност. Използването на нови информационни технологии е насочено към съкращаване на времето и повишаване на качеството на управленския цикъл. По този начин се постига по-ефективно използване на националните ресурси за отбрана при изпълнение на функциите на БА по възпиране, предотвратяване и отразяване на възможни военни заплахи за сигурността ни.

Развитието на ИИ на БА е основа за провеждане на реформата, постоянното ѝ развитие и интеграцията ни в европейската и световна архитектура за сигурност.⁷ Не случайно една от основните задачи в националната програма за присъединяване към НАТО е развитието на комуникационната и информационна инфраструктура за консултации, управление на кризи и участие в многонационални съвместни оперативни сили (CJTF) при провеждане на военни операции, различни от война (MOOTW) под егидата на ООН, ОССЕ или ЗЕС. Конкретни проекти в тази област са в процес на реализация в Министерството на отбраната.

В същото време е важно да се отбележи, че внедряването на информационните технологии изисква системен реинженеринг⁸ на процесите на управление - определяне на същностните задачи на поделенията и оптимизиране на организацията на изпълнението им. Това е свързано с разработване и въвеждане в действие на нови устави, наставления, правилници, инструкции, организационни структури, превъоръжаване и съответната оперативна и бойна подготовка на щабовете, войските и силите. Тази дейност изисква задълбочена изследователско-аналитична дейност и творчески усилия в една съвременна информационна среда, което отново подчертава ролята на съвременните информационни технологии.

За успешно развитие на ИИ на БА е необходимо да се дефинира единна архитектура на средата, да се разработи стратегически план за еволюционно нарастване, като се определят ясно отговорностите на всички въввлечени звена във и извън нея, заедно с механизма на тяхното взаимодействие. Това ще даде възможност за ефективно управление на използването на информационните технологии за развитието на БА в XXI век.

Архитектура на ИИ на БА

Сложната задача за развитие на ИИ на БА изисква декомпозиране на системата на слоеве и области. Можем да отделим следните нива в единната архитектура на ИИ, подобно на дефинираните в Joint Technical Architecture, разработена в САЩ от DISA: оперативно, системно и техническо.

Оперативния слой функционално се разделя на области като:

- управление на личния състав (J1)
- управление на разузнаването (J2).
- оперативно/бойно управление (J3):
- управление на общовойсковите звена;
- управление огневата поддръжка;
- управление на ПВО;
- управление на инженерното осигуряване;
- управление на радиационната, химическа и биологическа защита.
- управление на материално-техническото осигуряване (J4).
- управление на перспективното (стратегическо) планиране и военна политика (J5).
- управление на комуникационната и информационна система (J6).
- управление на образованието, обучението и подготовка на личния състав (J7)
- управление на структурата на армията, ресурсите и оценка на ефективността (J8)
- управление на гражданско-военното сътрудничество (J9)

При развитие на ИИ на БА особено място заема стандартизацията на услугите и техническите средства с цел разработване на единна база и методика за планиране, изграждане, поддържане, експлоатация и управление на системата.

По важните базовите услуги са: единен потребителски интерфейс, базиран на Web технологията; отдалечено изпълнение на процедури (RPC); обмен на файлове (FTP); обмен на съобщения (e-mail - SMTP); достъп до WWW документи (HTTP); информационни рубрики (News); терминален достъп

(telnet); управление на мрежата (SNMP); офис услуги; услуги за групова работа; видеотелеконферентни услуги; услуги по разработване и поддържане на приложения.

Базовите услуги се използват при разработка на системите като цяло и позволяват бързо да се подготвят изходните задания и да се дефинира оперативната и техническа архитектура.

Стандартите за технически и системни средства определят изискванията към рутери, хъбове, сървъри (за бази данни, за приложения, за комуникации, за графика и карти, за сигурност, за електронна поща и съобщения, за WWW и друг), работни станции, преградни стени, модеми, комутатори, концентратори, кабели и други.

Стандартите за технически средства, интерфейси и протоколи позволяват лесен избор и закупуване на конкретни изделия при изграждане на техническата база на комуникационно-информационните системи.

Стандартната архитектура на информационните системи позволява да се професионализира и операционализира както проектирането, закупуването и изграждането на елементите от ИИ на БА, така и управлението ѝ в реално време. Сега, когато се говори за базирана на мрежите война, управлението на мрежата придобива ключово значение. В САЩ се говори за въвеждане на система за следене и докладване на степента на готовност и работоспособност на мрежите, подобно на системата за бойна готовност на войските и силите. Това налага високи изисквания към планирането на ИИ на БА и органите по управление на този процес.

Стратегическо планиране на информационната инфраструктура

След определянето на ИИ на БА и ролята на единната архитектура е необходимо да се дефинират етапите и технологията за изграждане ѝ. Стратегията за развитие на ИИ на БА включва на първо място определяне на краткосрочни цели по интеграция на съществуващите системи в хетерогенна мрежа и изграждане на центрове за управление на подсистемите в тази мрежа. Използването на пазарно утвърдени (COTS) и перспективни (SOA) продукти, както и технологията на еволюционното прототипиране, са ключови на този етап. Целта му е да позволи ефективно използване на съществуващите технически и програмни средства и да създаде макар и по-проста среда с комуникационни и информационни услуги. Вторият етап е свързан със създаване на разпределени приложения, базирани на разпределени бази данни, развитие на системата за информационна сигурност и управление на мрежата. Крайната цел е

изграждане и постоянно развитие на единна цифрова комуникационно-информационна среда, предлагаща прозрачно за потребителя широк набор от информационни услуги (WWW, e-mail, FTP, telnet, IRC, VTC и др.) и достъп до разнообразни информационни ресурси (бази данни, модели, експертни системи, мултимедийна периферия и други) чрез единен човеко-машинен интерфейс (например на базата на универсален браузър). Изпълнението на този план се базира на използването на постоянно актуализирана единна архитектура, прототипиране и интеграция на успешно действащи подсистеми, активно използване на последните достижения в областта на информационно-комуникационните технологии.

Стратегическият план за управление на използването на информационните технологии се изгражда около постигането на няколко основни цели:

- превръщане на звената по комуникационни и информационни системи в реален партньор на оперативните управленски звена (информационният специалист трябва да има същата перспективност във виждането като осигурявания от него командир или началник) - реално участие в реинженеринга на процесите и активно “рекламиране” на възможностите на информационните технологии;
- развитие на информационната инфраструктура за предоставяне на услуги и ресурси, които най-пълно отговарят на реалните потребности на потребителя и последните възможности на информационните технологии;
- постоянно повишаване на ефективността на управление на използването на информационни технологии чрез институционализиране на този процес, въвеждане на система от критерии за оценка и повишаване на професионализма на специалистите в областта;
- гарантиране на защитата, интегритета и достъпа до информацията и информационната инфраструктура.

С постигане на тези цели информационната инфраструктура ще осигури точната информация, на точното място, от точните източници и във форма, която потребителите лесно разбират и могат надеждно да използват за ефективно и ефикасно изпълнение на функционалните си задачи.

При изготвянето на стратегически план за използване на информационните технологии се препоръчва да се следват някои основни принципи:

- предварителна оптимизиране на управленските процеси;
- пълно въвличане на потребителя от най-раните етапи на разработките и фокусиране върху неговите нужди, потребности и изисквания;
- гарантиране на информационната сигурност;

- създаване на условия за измерване на икономическия ефект от използването на новите технологии;
- активно използване на пазарно утвърдени и перспективни продукти;
- активно въвличане на всички потребители в курсове за подготовка и стимулиране на самостоятелната им работа по овладяване на новите технологии;
- стремеж към съвместимост между изгражданите и действащите системи;
- съблюдаване на препоръките на единната архитектура, стандарти и демонстрационни модели;
- използване на адаптивни, мащабируеми, иновационни и модулни технически решения.

Изпълнението на плана се поддържа от следните препоръки:

- използване потенциала на изпълнените и текущи проекти в областта;
- постоянна оценка на изпълняваните проекти и приноса им за постигане на целите на плана;
- стремеж към представяне на конкретни продукти, услуги, ресурси и качество на функционирането на системите;
- подпомагане на адаптацията на хората към бързо променящата се среда;
- осигуряване на постоянна поддръжка от ръководния състав на БА;
- намиране на баланс между дългосрочни, средносрочни цели и конкретните краткосрочни действия.

Отговорности на компетентните органи

Разработването на доктринални и регламентиращи документи, развитието на стандартната архитектура, подготовката и изпълнението на плановете по изграждане на ИИ на БА и използването на новите информационни технологии определят отговорностите на всички компетентни органи в БА.

Роля на управленските звена за ефективно използване на информационните технологии. Главен информационен мениджър на БА.

Управление Комуникационни и информационни системи (УКИС) на ГЩ и другите управленски органи във видовете ВС подпомагат и съветват съответните началници и командири по всички въпроси за развитие на ИИ на БА и използването на новите информационни технологии. Под ръководството на УКИС те участват в разработването на Концепцията за развитие на ИИ на БА, единната стандартна архитектура за изграждане на ИИ на БА, плановете за развитие на ИИ и използване на информационните технологии, съответните наставления, правилници и инструкции.

Управленските органи координират взаимодействието с организации в страната и чужбина по развитие и използване на ИИ на БА и елементите от националната информационна инфраструктура, използвани от БА.

След като използването на информационните технологии се признава за ключов фактор в реформата и развитието на съвременните организации, включително и БА, то естествено е да се използва опита на страната с лидерски позиции в прехода към информационното общество - САЩ. В правителствените организации на САЩ за постигане на съгласуваност и синергизъм при планиране и управление на инвестициите за информационни технологии е въведен института на Главния информационен мениджър (ГИМ). Това позволява да се централизира планирането и да се децентрализира изпълнението на базата на единни цели, задачи и критерии за ефективност по използване на информационните технологии. Целите и задачите посочихме при разглеждане на Стратегическия план за управление на използването на информационните технологии. Какви са функциите на ГИМ по изпълнение на този план?

На първо място той осигурява ефективно функциониране на организацията чрез използване на информацията и съответните информационни технологии за поддръжка на изискванията на основните задачи на организацията и определя приоритети за инвестиране в нови информационни системи за подпомагане на специфични функции (функциите се разглеждат първо за да се определи дали е възможно по-ефективното им изпълнение от външни организации, а ако са същностни за БА, то се извършва реинженеринг преди да се приложи решение, базирано на нови информационни технологии). Второ - наблюдава и следи приложението на плана за управление на информационните ресурси и оценява ефективността на инвестициите при достигане на целите, заложи в този план. ГИМ е отговорен за управлението на риска при закупуване на продукти в областта на информационните технологии и определянето на критерии за оценка, позволяващи вземане на решение за избор и прекъсване на проекти за финансиране в БА .

Сложността на плана изисква разумна децентрализация. Това налага определяне на ГИМ за видовете ВС и други организации със самостоятелен бюджет по закупуване на комуникационни и информационни системи. Тези специалисти следва да преминават специализирана подготовка и да познават организацията и политиката на съответната организация; планирането на информационните ресурси; закупуването на информационни системи и продукти; начините за оценка на функциониране на информационните системи; планиране и оценка на инвестициите; развитие на

организациите и промяната им; управление на процесите; реинженеринг; управление на качеството; партниране и изграждане на екипи; оценка на личния състав; модели за професионално развитие и подготовка на личния състав; информационни технологии (обработка на данни; програмиране; бази данни; компютърни архитектури; системен анализ, проектиране и тестване; телекомуникации и мрежи; приложения на ИТ; Интернет - WWW, e-mail и др.; софтуерен инженеринг; политика за сигурност; управление на информационни системи); и тенденциите в развитието на ИТ.

Роля на изследователско-развойните звена за ускорено внедряване на информационните технологии в БА.

БА следва да разполага с изследователско-развойни звена на различно ниво, които осигуряват вътрешна за организациите компетентност в областта на използването на информационните технологии.⁹ Тези звена подпомагат компетентните управленски органи в анализа, оценката и внедряването на нови информационни технологии в управлението и реинженеринга на самия управленски процес и разработват или поддържат външно разработено програмно осигуряване.

Основните задачи на тези звена са:

- изследване на управленските процеси на различни нива и разработване на методи и средства за подпомагане на техния реинженеринг;
- изследване на новите и перспективни информационни технологии и предлагане на ред за прилагането им при автоматизация на управленските процеси;
- проучване и участие в разработването и поддържането в актуално състояние на стандартна архитектура на информационната система на БА в частта ѝ оперативен слой, и поддържането му от ефективни информационни технологии (стандартни и нестандартни решения за изграждане на информационни системи);
- разработване на методики за избор на архитектура и ефективни управленски и информационни технологии при изграждане на информационни системи в БА;
- участие в решаването на задачи по прилагане на нови управленски и информационни технологии в БА във взаимодействие със сродни национални и чуждестранни звена в съответствие с програмите за национално и международно сътрудничество;
- участие в разработването на изходни задания за разработване/ закупуване на информационни системи за БА;

- участие в адаптацията на управлението на БА с цел постигане на оперативна съвместимост в рамките на НАТО (програмата Партньорство за мир).

Централното изследователско звено за БА следва да включва ръководители на проекти и офицери за връзка с щабовете, специалисти по командване и управление (реинженеринг, системен анализ, изследване на операциите, изкуствен интелект), информационни системи (технически средства, системно и мрежово програмно осигуряване, технологично програмно осигуряване), комуникационни системи, сензорни системи и информационна и психологическа война (информационни атаки, защита на информацията и информационните системи). За реализация на технологията за еволюционно прототипиране е необходимо да се изгради изследователско демонстрационен център (ИДЦ), център за управление на мрежата, център за информационна сигурност, център за обслужване на потребителите и установки за симулиране на различни комуникационно-информационни системи.¹⁰

На отделна група за подпомагане на ГИМ (CIO Support) от състава на централното изследователско звено се делегира отговорността да провежда ежедневната дейност от името на ГИМ, включително надзор по закупуването на продукти на информационните технологии, оценка на програмата за управление на информационните ресурси и взаимодействието с правителствени и обществени организации. Това звено би следвало да има за цел подпомагането на компетентните органи в анализа, оценката и управлението на внедряването на нови информационни технологии и реинженеринга на самия управленски процес, както и да подпомага другите звена при внедряване на нови информационни технологии в техните разработки. Във взаимодействие с другите изследователски звена в БА и външни организации, групата подготвя основни регламентиращи документи по развитие на ИИ на БА в интерес на ГИМ и УКИС. Основни документи са:

- Стандартна архитектура за ИИ на БА;
- Методика за избор на информационни технологии при реализация на конкретни подсистеми;
- Управленска стратегия на БА и информационна стратегия на БА;
- Доктрина за информационни операции (информационна война);
- Стратегия за образование и подготовка на специалисти в областта на информационните и управленски технологии в БА;
- Политика за развитие на Web информационна система на БА и Инструкция за ползване на Интернет в БА;

- Анализи за подпомагане разработването на изходни задания в съответствие със стандартната архитектура на информационната система на БА.

Разработката и поддържането на програмно осигуряване е развойна дейност от изключително значение, поради което БА трябва да разполага с софтуерно звено за проектиране, програмиране, тестване, контрол на качеството, контрол на конфигурацията и поддръжка на програмното осигуряване внедрявано в ИИ на БА. Това развойно звено използва резултатите от работата на изследователските организации и групата за подпомагане на ГИМ на БА и непосредствено разработва програмното осигуряване за АИС, ПИКИС и други системи, базирани на ИИ на БА във взаимодействие с външни организации на договорна основа.

Роля на военно-образователните звена в създаване на нова култура и подготовка на специалисти за информатизация на БА.

Военно-образователните звена на настоящия етап имат за основна цел да формират нова култура на офицерите по комуникационни и информационни системи, партньори на осигурявания командир или началник. Във взаимодействие с изследователско-развойните и управленски звена следва да се разработят нови програми, които да интегрират всички дисциплини от областта C4 (Command, Control, Communications and Computers), основите на информационното превъзходство и информационните операции, системния инженеринг и реинженеринг, управлението на внедряването на новите информационни технологии, управление на ресурсите, лидерство.

Роля на специализираните звена по комуникационни и информационни системи към щабовете за ефективно използване на информационните технологии.

Специализираните звена към щабовете са в непосредствено подчинение на съответния управленски орган и осигуряват развърщането и функционирането на комуникационно-информационната система (КИС) на щаба и центъра за управлението ѝ. КИС на щаба е част от АИС, СКИС или ПИКИС, а в центъра за управлението ѝ осъществяват следните функции:

- управление на конфигурацията;
- управление на отстраняването на откази;
- управление на производителността;
- управление на сигурността;
- управление на отчетността по използването;
- защита на информацията и инфраструктурата;
- обслужване на КИС и подпомагане на потребителите.

Взаимодействие на звената по осигуряване на жизнения цикъл на ИИ на БА

УКИС и централното изследователско звено непосредствено взаимодействат с органите за снабдяване, като дефинират изискванията към техническите и програмни средства, организират тестове и полеви изпитания, съпровождат разработки, възложени на външни за МО организации.

Централното изследователско звено е точката за контакт и взаимодействие с външните научни и изследователски организации и промишлеността (включително от чужбина). То е основен консултант на всички управленски и военно-образователни звена по въпросите за възможностите на информационните технологии и условията за ефективното им използване.

Напоследък една от идеите, свързани с реформата на отбраната в САЩ, е “аутсорсинг и приватизация”¹¹ на отделни дейности по изграждане и поддържане на ИИ на БА, които е по-ефективно да се възлагат на бизнес организации на договорна основа. Такива дейности могат да бъдат определени научни изследвания, разработване на специализирани изделия, представяне на информационни и аналитични услуги, изграждане и експлоатация на временни информационни системи за учения и други мероприятия, обучение на военни специалисти и други.

Динамиката в развитието на информационните технологии и пренасянето на иновационния бум от военната област в гражданския сектор налагат и някои нови подходи при управление на използването на информационните технологии. Много може да се очаква от инициативата за създаване на съвместни дружества между органи на МО и граждани, юридически и физически лица, бизнес и нестопански организации. От ефективното взаимодействие по вертикала и хоризонтала зависи в голяма степен успеха в информационното общество. Това взаимодействие, обаче, следва да се регламентира точно на проектна основа, да бъде обезпечено финансово и ресурсно.

Някои специални въпроси по управление използването на информационните технологии. Едва ли в една публикация могат да се отразят всички въпроси по използване на информационните технологии в БА. В края ще се спра на три взаимно свързани проблема - Интернет, оперативната съвместимост/международното сътрудничество и информационните операции.

Използване на Интернет и WWW технологията. Интернет е не просто модерна дума - Интернет е символ на информационното общество. Според американските специалисти-социолози скоро хората в света ще се делят на два класа - с достъп и без достъп до Интернет. Извършването на успешна

реформа с такъв обхват и дълбочина, каквато сме предприели в БА, е практически невъзможно без активно използване на Мрежата поне на две нива. Първо, за да комуникираме успешно навън и навътре целите, задачите, концепциите и плановете за реформа, за да бъде тя разбрана и подкрепена, ни е нужен Интернет. Второ, изграждането на ИИ на БА има за естествен прототип Интернет (започнала като мрежа на МО на САЩ - ARPANET). Естествено достъпът и ползването на мрежата не може да стане без съответните регламентиращи документи и създадена за целта организация. Това налага спешно разработване на Инструкция за използване на Интернет и политика за изграждане на Web информационна система както за БА (публикуване на информация по целите, задачите, стратегията, организацията и плановете на БА, представяна на обществеността), така и на БА (публикуване на вътрешна информация - доктрини, устави, правилници, наставления, плановете, инструкции по развитието и управлението на БА за вътрешни нужди). Немалък брой български организации вече имат значителен опит в тази област и удачното му използване, привличането им в решаване на важната и отговорна задача за влизане на БА в Интернет и на Интернет в БА ще е от голямо значение за успеха.

Информационните технологии, международното сътрудничество и оперативната съвместимост. Информационните технологии и Интернет са естествени мостове в сферата на международното сътрудничество и постигането на оперативна съвместимост.¹² Те са цел и средство в тези области. Ефективното използване на тези средства обаче отново изисква изработване и изпълнение на специализирана програма за международно сътрудничество по информатизацията в интерес на оперативната съвместимост и националната програма за присъединяване към НАТО. В тази област участието ни в многонационални съвместни оперативни сили (CJTF), учения по програмата ПЗМ и в частност учението по съвместимост на С4 системите - Combined Endeavor, сътрудничеството с Агенцията по Консултации, командване и управление на НАТО (НСЗА)¹³ са стъпки във върнатата посока, които вече дават положителни резултати в използването на съвременни информационни технологии в БА.

Информационни операции. Използването на стандартни архитектури, изграждането на отворени системи, включването към Интернет и международното сътрудничество, в частност в областта на оперативната съвместимост, дават безспорно добри резултати, но създават и уязвими места в системата за информационна сигурност. Отчитането на бума в областта на доктрините, технологиите и средствата, създаваните формални

и неформални организации за водене на информационни операции, налага сериозно да се постави въпроса за защита на информацията и информационната инфраструктура на БА.¹⁴ Създаването на център за оценка на заплахите и защита на от информационни операции е едно решение, което вече се е наложило в редица страни, поели към информационното общество. Особено значение придобиват изследванията за осигуряване на информационно превъзходство.¹⁵

Заклучение

В тези няколко страници стремежът бе да се очертаят само основите на една по-задълбочена дискусия по доктриналното, организационно и технологично осигуряване на информатизацията на БА в прехода ѝ към XXI век. Публикациите в списание "Военен журнал," първите книги на български език в тази област и обсъжданията на различни нива не само показват актуалността на проблема, но и демонстрират натрупан опит, който може и трябва да бъде насочен към реални решения и действия по институционализиране на управлението на използването на нови информационни технологии в БА. Това се очертава като една от основните задачи на реформата на нашата армия при прехода ѝ към организация на развиващото се у нас информационно общество.¹⁶ В този преход могат и трябва да бъдат използвани възможностите както вътре в БА, така и тези съществуващи в бизнеса, неправителствените организации, възможността за създаване на съвместни дружества - с една дума всичко, което подпомага по-бързо внедряване на иновациите за постигане на по-висока ефективност и ефикасност в изпълнение на поставените пред БА задачи по гарантиране на военната сигурност на страната.

¹ Михо Михов, "Задачи, изисквания и проблеми в развитието на Българската армия," *Военен журнал* 104, 4 (1997), 8-12; Михо Михов, "Българската армия в информационното общество," *Информация и сигурност* 1, 1 (Summer 1998), 15-25; Цветан Семерджиев, "Информационни технологии и въоръжени сили на XXI век," *Военен журнал* 104, 4 (1997), 32-44; Атанас Семерджиев, Цветан Семерджиев, "Командването и управлението по пътя към европейската система за сигурност," *Военен журнал*, 104, 5 (1997), 8-14; Велизар Шаламанов, Тодор Тагарев, *Информационни аспекти на сигурността* (София: Прокон, 1996).

² Михов, "Българската армия"; Шаламанов и Тагарев, *Информационни аспекти*.

³ Михов, "Българската армия", 15-25.

- 4 Семерджиев, “Информационни технологии”.
- 5 Велизар Шаламанов, “Реинженеринг и информационни технологии,” *Военен журнал* 105, 4 (1998), 92-97.
- 6 Александър Ковачев, “Съвременните информационни и комуникационни системи в интерес на националната сигурност,” *AFCEA Sofia '97*, 11-16; Атанас Запрянов, “Проблеми на цифровизирането на комуникационната система на БА,” *Военен журнал* 104, 1 (1997), 49-54.
- 7 Семерджиев и Семерджиев, “Командване и управление”.
- 8 Шаламанов, “Реинженеринг”.
- 9 Лорен Дидрихсен, *Брифинг пред С4 специалисти от БА* (26.08.1998 г.).
- 10 Шаламанов и Тагарев, *Информационни аспекти*.
- 11 Възлагане на външни изпълнители на услуги и дейности, които не са съществени за военните организации и които по-ефективно се изпълняват от частния бизнес или други правителствени звена
- 12 Михо Михов, “Проблеми на оперативната съвместимост между БА и армиите на страните, членки на НАТО,” *Военен журнал* 105, 4 (1998), 8-12.
- 13 Дидрихсен, *Брифинг*.
- 14 Шаламанов и Тагарев, *Информационни аспекти*.
- 15 Тодор Тагарев, Велизар Шаламанов, “Научни изследвания за осигуряване на информационно превъзходство,” *Военен журнал* 104, 4 (1997), 82-89.
- 16 Михов, “Българската армия.”

VLADIMIR DANKOV is Deputy Chief of the Communication and Information Systems Directorate (Deputy J6) of the General Staff of the Bulgarian Armed Forces. MSc in navigation and communication systems (1972, Bulgarian Air Force Academy), 1984 Graduate of the Gagarin Air Force College, Monino, Russia. He took active part in the development of key C4I systems of the Bulgarian Armed Forces. From 1992 till 1997, Colonel Dankov served in the Air Force Headquarters as Department Head and Deputy Chief-of-Staff responsible for automation, scientific-military research, experiments and design, technology and standardization.